

A.H.J. DAUTZENBERG

Aslast

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM/ANTWERPEN

om
de ene na
de andere
om

F. van Dixhoorn, *De zon in de pan*

In de velden was zijn huid geen muur,
het was een Japans schuifpaneel dat binnen-
en buitenwereld in elkaar liet overvloeien

Jannie Regnerus, *Het wolkenpaviljoen*

‘Goedemorgen. We hopen dat u een aangename reis heeft. We doen ons best om de bestemming te bereiken. In de tussentijd kunt u genieten van het uitzicht. Wanneer we de bestemming naderen, zullen we u daarvan op de hoogte stellen.’

Het eerste licht doemt op uit de duisternis. De nacht protesteert, wil zijn hegemonie nog niet opgeven, maar hij moet plaatsmaken. Het leven ontwaakt – heeft licht nodig, zichtbaarheid.

P. pulkt een restje slaap uit zijn rechteroog.

Het hemelgewelf lijkt verzadigd van belofte, een door ijlheid begrensde koepel die elk moment zijn potentie kan prijsgeven.

De langzaam zichtbaar wordende wolkenvelden tekenen donker af tegen het opkomend licht. Ze versterken de tover die het uitspansel illumineert.

Morgenrood, de kleur van het begin.

P. krabt een vuiltje weg dat op het raam plakt. Hij bekijkt zijn nagel, ruikt even aan zijn vinger en veegt die af aan zijn pantalon.

Water. De nevelslierten die vlak boven het oppervlak drijven, lossen geleidelijk op.

De lucht krijgt meer kleur. Een oranjepaarse gloed duwt het wit en het lichtblauw omhoog. Het water spiegelt het ongeduld.

Aan de horizon wordt de klimmende zon gehinderd door een donkere heuvel.

**Een dennenbos. De nacht is nog niet uit de steek-
like takken verdreven; het zwart oogt vastberaden,
enigszins vervaarlijk.**

P. kijkt naar zijn schoenen. Hij maakt de veter van zijn linkerschoen los en strikt hem opnieuw. Even later rukt hij aan de veter van zijn rechterschoen – strak genoeg. Met zijn handen strijkt P. over zijn bovenbenen en vouwt ze weer over elkaar. Hij telt de koningsblauwe stoelen.

Tweeënvijftig. Eenenvijftig zijn onbezet. De hoofdsteunen steken statig boven de rugleuningen uit, een tikkeltje triomfantelijk, alsof ze de afwezigheid hebben afgedwongen. P. streelt het zitvlak van de stoel naast hem.

Op de achterwand van de wagon is een Mondriaan-achtige tekening aangebracht. De blauwe, gele, rode, witte en zwarte rechthoeken variëren in grootte. Er valt geen systeem in te ontdekken, de figuren lijken willekeurig te zijn geplaatst.

P. drukt zijn kin op zijn borst en kromt zijn rug. Hij gaat weer rechtop zitten en herhaalt de handeling nog twee keer. Zachtjes trekt hij aan een loshangende haarlok en duwt die vervolgens achter zijn oor. Met zijn linkerhand masseert hij zijn nekspieren. Daarna tikt P. met de drie middelste vingers van zijn rechterhand op verschillende plekken van zijn schedel.

Plotseling zijn alle ramen ravenzwart, alsof de nacht in een boze zucht orde op zaken heeft gesteld, zijn heerschappij heeft hersteld. Het glas spiegelt de lichtjes van de wagon.

De zon, de maan en de sterren schitteren in het zwart.

De treinverlichting geeft een lugubere gloed. De goudgele lampen die in twee strakke banen boven de bagagerekken zijn aangebracht, accentueren de langwerpige vorm van de wagon. Een verlichte doodskist. P. trekt de plooiën van zijn pantalon recht.

Het boogvormige, spiegelende plafond vervormt het interieur; de stoelen worden uitgerekt en door een centripetale kracht richting midden getrokken. Een omgekeerde, blauw gelakte roeiboot die lak heeft aan de wetten van de zwaartekracht.

P. sluit zijn ogen en drukt zijn achterhoofd tegen de stoel. Hard. Zacht. Hard. Zacht. Op het ritme van zijn ademhaling. Hard. Zacht. Hard. Zacht. De toe- en afnemende druk op zijn schedel werkt ontspannend. Wanneer P. zijn ogen weer opent, is het zwart verdwenen.

Vlak bij de oever van een meer stijgen belletjes op in het water; een karper woelt de bodem om, op zoek naar voedsel. Een kikker springt verschrikt uit het liesgras en vlucht naar de modderige bedding.

De ochtendzon laat zijn voorzichtigheid nu bijna varen. Als een onzichtbare spons zuigt het zenit het laatste duister op. De finale flenters van de nacht lossen tegelijkertijd op in de lucht en het water.

Een vroege eend bekrast de spiegel en trekt een lange V achter zich aan.

Hoog boven het meer vliegt een zwerm spreeuwen. Een pompende bol. Even vormen de spreeuwen een hart, daarna weer een cirkel die zwelt en krimpt. Het respirerend zwart lijkt het licht te willen verleiden tot grootse daden.

Een sperwer zweeft een tijdje met de trein mee, maar laat zich plotseling terugvallen.

P. staart naar de rode handgreep, de ovale ring die uit een wit kastje steekt. De drie zinnen onder het in schreefloze letters aangebrachte woord *Noodrem* kan hij ook met dichtgeknepen ogen niet lezen. P. stopt zijn handen onder zijn bovenbenen.

Gehaast staat hij op, kijkt opnieuw naar de rode handgreep, aarzelt even en neemt plaats aan de overkant van het gangpad.

Zenuwachtig speelt P. met de gesp van zijn riem. Hij drukt de punt van de stift onder de nagel van zijn linkerwijsvinger. Wanneer het pijn gaat doen, schiet hij overeind en gaat terug naar de toegewezen zitplaats.

Een kudde koeien staat verdwaasd achter een met schrikdraad versterkte afrastering. Het wit van de vacht is nog niet helemaal wakker geworden.

Uit de rand van het bos schiet een hond tevoorschijn. Hij snuffelt even aan een borstelige struik, tilt zijn poot op, doet een plasje en verdwijnt weer in het bos.

In de verte doemt een boerderij op. De zon klimt voorzichtig boven het dak uit en geeft de hoeve een vriendelijk aureool, een zachtaardig gezicht. In een van de bovenste vertrekken gaat het licht aan.

Twee weilanden worden gescheiden door een tiental knotwilgen. De bomen vormen een strenge rij waarin orde en discipline heersen. De getoupeerde takken lijken de strelingen van de zon te willen negeren. Woeste grensbewakers.

Een afgegraven stuk land. Verspreid over het veld staan gele graafmachines, klaar voor gebruik. De grijpparmen rusten in de rulle grond. Buigende gieren.

P. haalt een dichtbundel uit de binnenzak van zijn colbert en begint te lezen.

De bossen op de verre achtergrond vervagen. Alsof een kunstschilder trefzeker een paar streken groen heeft aangebracht, een waas van oneindigheid.

Een kale vlakte verschijnt. Geen gras, geen bomen, geen bebouwing, geen machines. Geen leven. Het zonlicht weerkaatst op het zanderige oppervlak.

Met de wijsvinger van zijn rechterhand volgt P. de versregels. Langzaam worden zijn oogleden zwaarder.